

De virtuele boom

TEKST MADELON HOOYKAAS

De boom is een belangrijk motief in mijn kunstwerken, zowel in de werken die ik samen met de Schotse beeldende kunstenaar Elsa Stansfeld tot haar dood in 2004 heb gerealiseerd onder de naam Stansfeld/Hooykaas, als in mijn eigen beeldend werk en ontwikkeling. Voor mij staat de boom onder meer voor de mens die tot twee werelden behoort: met zijn/haar wortels in de aarde, met de kruin in de hemel.

www.wishingtree.nl

De Wishing Tree is een interactieve digitale wensboom die groeit door de immateriële wensen die mensen in de boomwortels kunnen plaatsen.¹

De bezoeker kan met de muis over alle bladeren gaan, zodat hij een eigen compositie kan maken en tegelijkertijd ziet wat de laatste vijf wensen zijn geweest die vervuld zijn.

Dit Wishing Tree-project is een kunstwerk dat gebruikers nodig heeft om te kunnen leven en te groeien. Het werk gaat over wensen – iets dat ieder levend wezen kent.

Het project refereert zo aan wensbomen, die er op verschillende plekken in de wereld zijn. In Japan hangt men opgevouwen papieren wensen aan een boom. Maar ook in Schotland zijn verscheidene wensbomen waar wensen op stukjes hout ingekrast staan en in een boom hangen.

Zie www.wishingtree.nl en www.wishing-tree.net

Re:vision (2005)

Een ander belangrijk werk is de film 'Re:vision' (30 min.), die gemaakt is in opdracht van de Boeddhistische Omroep Stichting. De inspiratie kwam van een tekst van Thich Nhat Hanh:

*'We zijn mensen, maar we zijn meer dan mensen,
ben je slechts een mens? Of ook tegelijkertijd een boom en een rots?
Je hoeft alleen dieper te kijken om te ontdekken dat je een mens bent en tegelijkertijd een rots
en een boom.'*

De boom uit de wishing tree, met weinig en veel blad.

Tree of revision, 2007

Deze tekst van de Vietnamese zenmonnik vormt het begin van een filmische speurtocht naar de intieme en onderlinge afhankelijkheid van de dingen in het bestaan.

De camera leidt de kijker als een oefening in aandacht langs de woekerende wortels en takken van een grote boom. (Deze zeer oude boom staat in Sri Lanka, waar Elsa Stansfield en ik speciaal naartoe zijn gereisd om die te filmen.)

Day for Night in het CCA, Glasgow

In de film bundelen momenten zich tot stilstand en vallen dingen uiteen in een nieuwe samenstelling. De boom dient hierbij als leitmotief van eenheid in verscheidenheid. De boom lijkt de wereld te omvatten, maar toch wordt de boom langzaam maar zeker deel van de kijker zelf. Uit de film *Re:vision* is het digitale fotowerk 'Tree from Re:vision' (2007) voortgekomen. Dit kunstwerk laat zeven verschillende fotografische perspectieven zien van de oude boom.²

Day for Night (2001-2010)

Tijdens een verblijf in 2001 in Dundee, Schotland ontwikkelden Elsa Stansfield en ik een idee voor een audio-video installatie voor een oude boom in de Botanische Tuin in Montreal. We bedachten als titel 'Day for Night', een term die in de filmwereld refereert aan filmopnamen die overdag met een blauw filter opgenomen worden, zodat het er uit ziet als nachtopnamen. Het werk is gebaseerd op de herinnering van een boom – of beter: waar een boom getuige van is geweest – en gerelateerd aan de geschiedenis van de cinema. Wij kozen korte scènes van beeld of geluid van films die ons beïnvloed hadden en vermengden deze speelfilmscènes met eigen video-opnamen. In Montreal maakten we een geluidsband en monteerden het geheel af. In de Botanische Tuin hingen we een groot rond scherm aan een boom. Overdag hoorden de voorbijgangers/wandelaars een speciale soundtrack die was opgebouwd uit geluidsfragmenten van films en eigen geluidsoptnamen. Het projectiescherm was leeg en men kon er zelf beelden bedenken. 's Avonds werden de geluiden ten gehore gebracht en de beelden op het ronde scherm geprojecteerd.

Still from Day for Night

Een andere versie van dit werk vertoonden we op een avond in het Amsterdamse Vondelpark. Het scherm hing aan een oude boom bij een vijver en de projectie vond plaats naast het Filmmuseum in het kader van het 20ste World Wide Video festival.³

Mount Analogue (2010)

De video-installatie *Mount Analogue* is voor het eerst gerealiseerd in de projectruimte De Ketelfactory in Schiedam. Het is geïnspireerd op het boek 'Le Mont Analogue' van René Daumal (1908-1944) en beschrijft een spirituele tocht van een aantal mensen op zoek naar een berg, *Mount Analogue*.

Mijn interpretatie van deze reis heb ik verbeeld in een videoprojectie, waarin beelden te zien zijn van een berghelling waarop dunne boomstammen als luciferhoutjes staan. De videobeelden van deze virtuele berg worden afgewisseld met cameraopnames van een persoon, ikzelf, die – al filmend – de berg aan het beklimmen is.

Op de muur waar deze video op wordt geprojecteerd, is dezelfde vorm van de bergtop met houtskool getekend. Daarover heen wordt de video (in een loop) geprojecteerd. En zo worden de beschouwer, de tekening en videoprojectie één geheel.

Mount Analogue, 2010, still van video (Stansfield/Hooykaas)

Ik eindig met een citaat van Dorothea Franck waar ik mij zeer in kan vinden:

*'Het verhaal gaat ook over de verantwoordelijkheid van de kunstenaar. Er is dus geen sprake van l'art pour l'art. Als je een gave hebt om een pad van innerlijke ontwikkeling en verrijking te vinden, dan laat je daar iets van zien.'*⁵

NOTEN

- 1 De website is mogelijk gemaakt door een financiële ondersteuning van het Innovatiefonds Cultuur van de Gemeente Uden. Begeleiding en uitwerking: Madelon Hooykaas. Technische ondersteuning: Jaap van der Kreeft, Toxus. Technische ondersteuning MRK: Jan van Roij. Het idee en ontwerp zijn voor een deel ontleend aan een eerder initiatief, de Wishing Tree website, gemaakt voor the Center for Art and Technology at Northwestern University in Evanston, IL, U.S.A. (januari -mei 2002) door Stansfield/Hooykaas in samenwerking met Rodrigo Cadiz en Brian Sarfatty. Speciale dank aan: Annette Barbier, Marlena Novak, Heiner Holtappels en Gaby Wijers.
- 2 Tree from Re:vision is gemaakt in een oplage van drie en opgedragen aan Elsa Stansfield.
- 3 Voor een korte impressie zie www.stansfield-hooykaas.nl. Recent was er een versie van dit werk te zien in de tentoonstelling 'Revealing the Invisible, The Art of Stansfield/Hooykaas from Different Perspectives' in het CCA, in Glasgow, Schotland van november 2010 tot januari 2011. Zie verder: *'Revealing the Invisible, The Art of Stansfield/Hooykaas from Different Perspectives'* Ed. by Madelon Hooykaas and Claire van Putten, Amsterdam, 2010.
- 4 Citaat uit het essay 'Kunst en aandacht – Het beklimmen van Mount Analogue' door Dorothea Franck, pagina 27, verscheen in 'Revealing the Invisible' over de tentoonstelling van Stansfield/Hooykaas in De Ketelfactory. Uitgever De Ketelfactory, Schiedam, 2011 www.deketelfactory.nl